Talmannens mapp · Samhällskunskap · Åk 9 och gymnasiet (åk 8 med stöd) · 80 min

Vem får styra när ingen har vunnit?

Eleverna är sex påhittade partier i en riksdag där ingen har vunnit valet. På fyra försök ska de få fram en statsminister som färre än 175 av 349 röstar nej till. Varje parti har löften som alla ser och gränser som bara partiet självt känner till. Du är talman och leder spelet med den här mappen. Efteråt pratar klassen om vad som hände och jämför med regeringsbildningen hösten 2026.

Lektionens fråga

Vem får styra när ingen har vunnit?

0:00	0:07	0:17	0:53	1:15
Valnatten	Ert parti	Fyra försök	Samtalet efteråt	Exit ticket
7 min	10 min	36 min	22 min	5 min

Det här ska eleverna ta med sig

1. **Regeln.** En statsminister behöver inte en majoritet som röstar ja. Det räcker att färre än 175 av riksdagens 349 ledamöter röstar nej. Därför kan ett parti släppa fram en regering genom att avstå.
2. **Vägen.** Talmannen samtalar med partierna och lägger fram ett förslag. Riksdagen röstar. Faller fyra förslag blir det extra val.
3. **Makten.** Ett litet parti kan avgöra, och ett stort parti kan hamna utanför. Mandat och makt är inte samma sak.
4. **Priset.** Varje uppgörelse är en avvägning mellan att hålla vallöften och att få inflytande. Kompromisser är en del av demokratin, men väljarna kan straffa ett brutet löfte.

Förbered

- [ ] Läs översikten, Så fungerar spelet och Lektionens gång, cirka 30 minuter. Mappen säger vad du gör och säger.
- [ ] Kontrollera på riksdagen.se om läget har ändrats sedan 25 oktober 2026.
- [ ] Skriv ut till varje parti: partimappen (A Bron, B Fyren, C Ankaret, D Facklan, E Eken, F Humlan), rollkorten, fyra avtalsblanketter och tre röstkort. Till varje elev: Mitt blad och en exit ticket. Vid 31 elever eller fler: Journalisternas blad.
- [ ] Sammanlagt till klassen: 12 ark partimappar, 6 ark rollkort, 24 avtalsblanketter och 18 röstkort. Har ett parti fem elever: ett eller två ark rollkort för förhandlare 2. Till varje elev: två ark Mitt blad och en halv exit ticket. Allt finns också tonersnålt, och Skriv ut till klassen på didaktikstudion.se/vem-far-styra räknar ut antalet.
- [ ] Klipp isär rollkorten och händelsekorten. Lägg rollkorten i ordning i partimappen, partiledaren överst.
- [ ] Gör sex partier med 3 till 5 elever i förväg, och välj gärna partiledare. Skriv partierna på tavlan.
- [ ] Ställ sex bord med partimapp, avtalsblanketter och röstkort. Eleverna sätter sig vid sitt partis bord. Ta fram en klubba.
- [ ] Lägg Mitt blad ark 2 åt sidan till samtalet efteråt.

Känsligt

Partierna är påhittade, men eleverna kommer att jämföra dem med riktiga partier. Säg att alla riktiga partier tas upp på samma sätt i slutet. Eleverna företräder ett parti som de kanske inte håller med. Det är en del av uppgiften, och de kliver ur rollen innan klassen pratar om dagens partier. Ingen ska behöva säga vad hen själv röstar på.

Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.

Så fungerar spelet

Spelet på en minut

Sex partier delar på 349 mandat. Varje parti vill få in sitt viktigaste löfte i ett avtal, och har lovat väljarna att inte släppa fram vissa andra partier. I fyra rundor förhandlar partierna, lämnar förslag till dig och röstar. Ett förslag går igenom om färre än 175 röstar nej. Den som avstår räknas inte som nej, så ett parti kan släppa fram en regering utan att rösta ja. Det är lektionens viktigaste upptäckt.

Spelets regler

Den här regeln är allt ni behöver kunna: ett förslag godkänns om färre än 175 röstar nej. Den som avstår räknas inte som nej.

De sex partierna

Parti	Mandat		Röd linje mot
Bron	101	Ingen ska lämnas efter.	Ankaret, Fyren
Fyren	86	Låt människor bestämma mer själva.	Facklan, Bron
Ankaret	56	Trygghet och ordning först.	Facklan, Humlan
Facklan	40	Rättvisa och jämlikhet.	Fyren, Ankaret
Eken	33	Hela landet ska leva.	Ankaret, Facklan
Humlan	33	Klimatet kan inte vänta.	ingen

Bron och Facklan har 141 mandat tillsammans. Fyren och Ankaret har 142. Eken och Humlan har 66. Ingen sida når 175, så de mindre partierna i mitten avgör.

Vår röda linje. Ett parti bryter sin röda linje om det röstar ja eller avstår till en regering där ett parti på dess röda linje sitter. Då förlorar partiet stjärna 4, och du släpper Opinionsmätningen.

Stjärnorna. Stjärnorna står på partimappens sida 2 och räknas i avslöjandet: viktigaste löftet, andra löftet, att sitta i regeringen, att ha hållit sin röda linje och det hemliga målet. Blir det extra val ges ingen av de tre första. Humlan, som saknar röd linje, får alltid stjärna 4.

Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.

Så fungerar spelet

En runda i fyra steg

1. Förhandla. Förhandlarna går till andra partier. De andra stannar vid bordet och tar emot besök.
2. Lämna ert förslag. Fyll i avtalsblanketten, låt partierna bakom förslaget skriva under och lämna den till talmannen innan tiden är slut.
3. Rösta. Partiledaren håller upp ja, nej eller avstår när talmannen säger till.
4. Skriv protokollet. Alla skriver resultatet i kammarens protokoll på Mitt blad. Presschefen skriver partiets besked när nästa runda har börjat.

Din roll som talman

Du leder men förhandlar inte, och du visar inga hemliga kort. Du håller tiden, tar emot förslagen, lägger fram ett i taget och räknar rösterna. Tabellen över händelserna säger när du ingriper. I verkligheten väljer talmannen själv efter samtal med partierna. I spelet följer du en regel, så att det blir rättvist.

På varje bord

På varje bord: partimappen med rollkorten, fyra avtalsblanketter och röstkorten. Partimappens sida 3 är räknestickan, där strategen räknar nej-rösterna.

Så många i varje parti

Partierna fylls i ordning, de största först, med högst fem elever i varje. Från 31 elever blir de som inte får plats journalister.

Elever	A	B	C	D	E	F	Journalisterna
12	2	2	2	2	2	2	
13	3	2	2	2	2	2	
14	3	3	2	2	2	2	
15	3	3	3	2	2	2	
16	3	3	3	3	2	2	
17	3	3	3	3	3	2	
18	3	3	3	3	3	3	
19	4	3	3	3	3	3	
20	4	4	3	3	3	3	
21	4	4	4	3	3	3	
22	4	4	4	4	3	3	
23	4	4	4	4	4	3	
24	4	4	4	4	4	4	

Elever	A	B	C	D	E	F	Journalisterna
25	5	4	4	4	4	4	
26	5	5	4	4	4	4	
27	5	5	5	4	4	4	
28	5	5	5	5	4	4	
29	5	5	5	5	5	4	
30	5	5	5	5	5	5	
31	5	5	5	5	5	5	1
32	5	5	5	5	5	5	2
33	5	5	5	5	5	5	3
34	5	5	5	5	5	5	4
35	5	5	5	5	5	5	5
36	5	5	5	5	5	5	6

Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.

Begreppen i lektionen

De nio orden som eleverna måste kunna för att spela kommer i tre små omgångar, där de behövs. Efter varje omgång säger eleverna orden med egna ord till den som sitter bredvid, 30 sekunder. Lyssna och rätta. Varje elev har alla nio orden med exempel på baksidan av sitt rollkort.

		Exempel
Omgång 1 · Valnatten · bild 3		
Riksdag	Sveriges parlament. Riksdagens 349 ledamöter stiftar lagar och röstar om vem som blir statsminister.	*I spelet är klassen riksdagen, med 349 mandat fördelade på sex partier.*
Mandat	En plats i riksdagen. Riksdagen har 349 mandat.	*Bron har 101 mandat. Humlan har 33.*
Majoritet	Mer än hälften. I riksdagen är det minst 175 av 349.	*Inget parti i spelet har 175 mandat ensamt.*
Statsminister	Den som leder regeringen och väljer ministrarna. Riksdagen röstar om talmannens förslag till statsminister.	*På fyra försök ska klassen få fram en statsminister.*
Talman	Den som leder riksdagen. Efter ett val samtalar talmannen med partierna och föreslår en statsminister.	*Läraren är talman i spelet.*
Omgång 2 · Valnatten · bild 6		
Avstå	Att varken rösta ja eller nej. Den som avstår räknas inte som nej.	*Ett parti som håller upp kortet AVSTÅR räknas inte som nej.*
Släppa fram	Att låta en regering bli godkänd utan att rösta ja, till exempel genom att avstå.	*Den 18 januari 2019 avstod 77 ledamöter. Då blev Stefan Löfven statsminister fast fler röstade nej än ja.*
Omgång 3 · Ert parti · bild 7		
Regering	Statsministern och ministrarna, som styr landet. Riksdagen bestämmer vem som får bilda regering.	*Fyren och Eken kan bilda regering tillsammans.*
Röd linje	Ett löfte till väljarna om vad partiet aldrig går med på, till exempel att släppa fram ett visst parti.	*Bron släpper inte fram en regering där Ankaret eller Fyren sitter.*

Spelets egna ord

Förslag, avtal och löfte förklaras i spelets regler (bild 8 och partimappen). Rollernas namn och uppgifter står på rollkorten.

Efter spelet

Statsministeromröstning, minoritetsregering, koalition, stödparti, vågmästare, extra val. Läraren sätter namn på dem med klassens egna exempel (bild 14).

Förklarade under texten

Förklaras direkt under texten där de står, i partimappen, på rollkorten, på händelsekorten och på Mitt blad: ledamot, godkänd, kriminella gäng, vinst i skolan, landsbygd, barnbidrag, höga inkomster, väljare, besked, protokoll, opinionsmätning, partistyrelse, finansdepartement, inflytande, kompromiss, avvägning, lämna sin post, tolerera, mittenalternativ, röstkort, regeringsbildning, vallöfte, uppgörelse, Valmyndigheten, fastställa, bevaka.

Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.

Lektionens gång

0:00
till 0:07

Steg 1 · helklass · Mitt blad

Valnatten

Säg

Valet är klart. Ingen har vunnit. Jag är talman, och min uppgift är att hitta en statsminister som riksdagen inte röstar bort.

Du gör

- Dela ut Mitt blad ark 1, ett per elev. Eleverna sitter redan vid sitt partis bord.
- Visa bild 2, kammaren. Säg repliken.
- Visa bild 3. Gå igenom de fem orden: läs förklaringen och exemplet. Eleverna säger orden med egna ord till den som sitter bredvid, 30 sekunder.
- Visa bild 4. Eleverna ringar in på Mitt blad, 1 minut. Säg inget om svaret.
- Visa bild 5. Läs exemplet från 2019 och regeln högt.
- Visa bild 6: avstå och släppa fram, lektionens viktigaste ord. Eleverna säger dem med egna ord till den som sitter bredvid.

Eleverna gör

- Säger orden med egna ord till den som sitter bredvid.
- Gissar enskilt på Mitt blad.
- Lyssnar på svaret och regeln.

Gissa först: Det beror på hur många som röstar nej

Det räcker att färre än 175 röstar nej. Den 18 januari 2019 röstade 115 ja och 153 nej. 77 röstade varken ja eller nej, och 4 var frånvarande. Stefan Löfven blev ändå statsminister, eftersom färre än 175 röstade nej.

Spelets regler

Den här regeln är allt ni behöver kunna: ett förslag godkänns om färre än 175 röstar nej. Den som avstår räknas inte som nej.

Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.

Lektionens gång

0:07
till 0:17

Steg 2 · grupp · Partimapp

Ert parti

Säg

Ni är nu ett parti. Läs er partimapp. Visa inte insidan för någon utanför ert parti.

Du gör

- Säg repliken. Partierna sitter redan vid sina bord.
- Rollkorten ligger i ordning i partimappen. Partiet tar ett kort var, uppifrån, så att de viktigaste rollerna alltid finns. Med fyra elever finns ingen förhandlare 2. Med tre elever får partiledaren också presschefens kort.
- Visa bild 7: regering och röd linje. Peka på den röda linjen på partimappens framsida.
- Visa bild 8 och läs reglerna högt.
- Gå runt medan partiledarna läser partimappen högt. Visa strategerna räknestickan. Kontrollera att varje parti skriver en första plan.
- Låt bild 9 stå kvar på tavlan under förhandlingarna.

Eleverna gör

- Partiledaren läser sida 1 och 2 i partimappen högt för partiet. Grupp, 3 minuter.
- Läs ditt rollkort. Enskilt, 1 minut.
- Lyssna när strategen läser sitt tips högt. Grupp, 1 minut.
- Skriv er första plan i en mening överst på avtalsblanketten: vem ska bli statsminister, och vilka partier behöver ni? Grupp, 3 minuter.

Rollerna
Med fyra elever finns ingen förhandlare 2. Med tre elever är partiledaren också presschef. Med två elever i ett parti, när klassen är liten: den ena gör det partiledaren och presschefen gör, den andra det förhandlaren och strategen gör.

Journalisterna
Sjunde grupp när klassen har 31 elever eller fler. Också en plats för den som kommer sent.

Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.

Lektionens gång

0:17
till 0:53

Steg 3 · grupp, helklass · Avtalsblankett

Fyra försök

Säg

Runda 1 börjar. Ni har 8 minuter. Förhandlarna får gå.

Du gör

- Starta klockan och säg repliken för rundans början. Förhandlarna får gå.
- Säg En minut kvar när det är en minut kvar.
- Samla in avtalsblanketterna. Lägg fram det förslag som flest mandat har skrivit under. Har inget kommit in: läs repliken för inget förslag.
- Visa bild 10. Läs förslaget högt och be partiledarna rösta.
- Skriv varje partis röst på räknebladet och nej-rösterna parti för parti på tavlan bredvid bilden. Läs resultatet. Har ett parti brutit sin röda linje: släpp Opinionsmätningen direkt.
- Efter försök 2: titta i tabellen över händelserna och släpp alla kort som stämmer, ett i taget. Säg repliken för en händelse. Kort till alla läser du upp. Kort till ett parti lämnar du till partiledaren, som läser det för sitt parti.
- Går ett förslag igenom är spelet slut: se nästa sida.

Eleverna gör

- Förhandla. Förhandlarna går till andra partier. De andra stannar vid bordet och tar emot besök.
- Lämna ert förslag. Fyll i avtalsblanketten, låt partierna bakom förslaget skriva under och lämna den till talmannen innan tiden är slut.
- Rösta. Partiledaren håller upp ja, nej eller avstår när talmannen säger till.
- Skriv protokollet. Alla skriver resultatet i kammarens protokoll på Mitt blad. Presschefen skriver partiets besked när nästa runda har börjat.

Talmannens räkneblad
Skriv mandaten för varje parti som röstar nej. Lägg ihop. 175 eller fler: förslaget faller.

Händelsekorten
Inget förslag har gått igenom efter två försök. Ankaret har inte fått något av sina löften i något förslag som har lagts fram, efter två försök.

Rundorna på klockan

	Förhandla	Kammaren
Försök 1	0:17–0:25 8 min	0:25–0:29 4 min
Försök 2	0:29–0:35 6 min	0:35–0:38 3 min
Försök 3	0:38–0:43 5 min	0:43–0:46 3 min
Försök 4	0:46–0:50 4 min	0:50–0:53 3 min

Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.

Om ett förslag går igenom tidigt

När ett förslag har gått igenom och det är minst 10 minuter kvar till samtalet efteråt.

Vid behov

grupp, helklass

Hade det kunnat gå på ett annat sätt?

Säg

Ni har en statsminister. Hade en annan regering också kunnat gå igenom?

Du gör

- Visa bild 11. Säg att spelet är slut, men att partierna ska pröva en sak till.
- Efter 5 minuter: låt två eller tre partiledare säga sitt förslag. Räkna nej-rösterna tillsammans på bild 10.
- Gå till samtalet efteråt.

Eleverna gör

- Hitta en annan regering som skulle gå igenom. Strategen räknar på räknestickan, i kolumnen för nästa försök. Grupp, 5 minuter.
- Partiledaren säger ert förslag högt. Klassen räknar nej-rösterna tillsammans.

Stöd

Låt två eller tre partier säga sitt förslag och räkna nej-rösterna på bilden med omröstningen. Peka sedan på kartan över de tre vägarna, som i delen Varför blev det så? Resten av tiden går till samtalet efteråt: ge mest av den till Varför blev det så? och Dagens partier. Har klassen inte sett ett förslag falla med exakt 175 nej, visa det på bilden med omröstningen: med Bron, Facklan och Humlan i regeringen röstar Fyren, Ankaret och Eken nej, och det blir 175.

Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.

Replikerna i ordning

Fyra försök · Talmannen har fyra försök. Ni har 8 minuter att förhandla i första försöket, sedan 6, 5 och 4.

När rundan börjar	Runda _____ börjar. Ni har _____ minuter. Förhandlarna får gå.
En minut kvar	En minut kvar. Lämna era förslag till mig nu.
När förslagen har kommit in	Jag har fått _____ förslag. Jag lägger fram det som flest mandat har skrivit under.
Om inget förslag har kommit in	Inget förslag har kommit in. Då föreslår jag ledaren för det största partiet, med en regering av bara det partiet och utan avtal.
Lägg fram förslaget	Jag föreslår partiledaren för _____ som statsminister, med en regering av _____. Avtalet innehåller: _____.
Omröstningen	Partiledare: håll upp ja, nej eller avstår. Nu.
Färre än 175 nej	_____ röstade nej. Det är färre än 175. Förslaget är godkänt. Partiledaren för _____ blir statsminister.
175 nej eller fler	_____ röstade nej. Det är 175 eller fler. Förslaget faller. Jag har _____ försök kvar.
När du släpper en händelse	Jag har ett besked till _____.
Om fyra förslag har fallit	Fyra förslag har fallit. Då blir det extra val inom tre månader. Det har inte hänt i Sverige sedan 1958.

När släpper du en händelse?

När	Kortet	Till	Det öppnar
Inget förslag har gått igenom efter två försök.	Medlemmarna har talat	Bron, Fyren	En regering med både Bron och Fyren. Partierna bryter sin röda linje och förlorar stjärna 4.
Ankaret har inte fått något av sina löften i något förslag som har lagts fram, efter två försök.	Nytt besked	Ankaret	Fler vägar för regeringar som Fyren eller Eken leder.
Valfritt på gymnasiet. Släpp kortet innan försök 1 börjar.	Finansministern varnar	alla	Ett svårare spel. Visar att pengarna sätter gränser.
Ett parti har brutit sin röda linje. Släpp kortet direkt efter omröstningen.	Opinionsmätningen	alla	Ett samtal om löften och väljare.
Ett förslag gick igenom före försök 4.	Inget kort		

Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.

Samtalet efteråt

Samtalet efteråt är lektionens viktigaste del. Det är här upplevelsen i spelet blir kunskap om hur Sverige styrs. Hoppa aldrig över det, korta hellre den sista rundan.

- Vi pratar om vad partierna gjorde och varför, inte om vilka partier som är bra eller dåliga.
- De riktiga partierna behandlas på samma sätt.
- Ingen behöver säga vad hen själv tycker eller skulle rösta på.

0:53
till 0:57

Steg 4 · Del 1 · helklass, grupp

Avslöjandet

Säg

Nu är spelet slut. Lägg partimappen öppen på bordet, så att alla får se varandras hemliga kort.

Fråga klassen

- **Vilket hemligt kort hos ett annat parti förvånade er mest?**

Du gör

- Säg repliken. Grupperna lägger mappen öppen och räknar sina stjärnor.
- Låt varje partiledare säga partiets stjärnor. Skriv dem på tavlan.
- Ställ frågan.

Eleverna gör

- Lägg partimappen öppen på bordet så att alla ser insidan. Räkna era stjärnor tillsammans och skriv antalet på Mitt blad. Grupp, 4 minuter.

Stöd
Låt varje partiledare säga partiets stjärnor högt. Skriv dem på tavlan.

0:57
till 1:01

Steg 4 · Del 2 · helklass

Kliv ur rollen

Säg

Lägg ner partimappen. Nu är ni er själva igen. Ingen behöver försvara sitt parti längre.

Fråga klassen

- **Hur kändes det att förhandla för ett parti som du kanske inte håller med?**
- **Vad hände i ert parti? Presschefen säger det med en mening.**

Du gör

- Säg repliken högt och tydligt. Vänta tills alla mappar ligger ner.
- Visa bild 12 och läs samtalsreglerna. De gäller resten av lektionen.
- Ställ de två frågorna. Låt presscheferna svara först på den andra.

Eleverna gör

- Lägg ner partimappen. Nu talar du som dig själv, inte som ditt parti.

Stöd
Att kliva ur rollen är viktigt i alla rollspel. Det gör att eleverna kan prata om spelet utan att försvara sitt parti, och att ingen tar med sig en konflikt från spelet. Säg högt: Nu är spelet slut.

Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.

Samtalet efteråt

1:01
till 1:07

Steg 4 · Del 3 · helklass

Varför blev det så?

Fråga klassen

- Vem avgjorde? Vilket parti hade kunnat fälla regeringen, och varför kunde just det partiet det?
- Vem fick betala mest för att vara med?
- Vem vann: partiet med flest stjärnor, eller landet som fick en regering?
- Vad ska vi kalla det vi gjorde? Var det en koalition eller en minoritetsregering? Fanns det ett stödparti? Fanns det en vågmästare?

Du gör

- Visa bild 13. Peka på den väg klassen hittade, eller på den som klassen var närmast.
- Ställ frågorna en i taget.
- Visa bild 14 vid den sista frågan, och använd klassens egna exempel.

Eleverna gör

- Titta på kartan över de tre vägarna. Svara på frågorna tillsammans.

Stöd

Peka på regeln: ett parti avgör när dess mandat räcker för att nej-rösterna ska bli 175 eller fler. Det är därför ett litet parti kan avgöra (lärdom 3). Ett parti som fick många stjärnor kan ändå ha bidragit till att landet fick vänta. Det finns inget rätt svar på den sista frågan, men svaren visar vad eleverna tycker att politik är till för. Sätt namn på begreppen med klassens egna exempel: en koalition är flera partier i regeringen; en minoritetsregering har färre än 175 mandat; ett stödparti släpper fram regeringen mot något i avtalet utan att sitta i den; en vågmästare är ett litet parti som avgör. Peka på ordlistan i partimappen.

1:07
till 1:13

Steg 4 · Del 4 · helklass

Dagens partier

Fråga klassen

- Före valet sa partierna vilka de ville och inte ville samarbeta med. Hur liknar det era röda linjer, och vad ledde de till?
- Titta på mandaten i riksdagen. Vilka partier skulle kunna avgöra en omröstning om statsministern, och vad skulle de behöva få för det?
- Vad är annorlunda i verkligheten än i spelet?

Du gör

- Dela ut Mitt blad ark 2. Visa bild 15. Eleverna läser Så här lät det hösten 2026.
- Påminn om samtalsreglerna innan ni börjar.
- Ställ frågorna en i taget. Räkna med mandaten, inte med åsikter.

Eleverna gör

- Läs Så här lät det hösten 2026 på Mitt blad. Jämför med spelet och svara på frågorna tillsammans.

Stöd

Räkna med mandaten i ögonblicksbilden, inte med åsikter: S, V, MP och C har 176 och M, SD, KD och L 173, så redan några få mandat som avstår eller byter sida avgör. Håll samtalet på hur partierna agerar, alla åtta på samma sätt. Skillnader mot spelet: riktiga partier har väljare som minns löften, en historia och förtroende att vårda; avtal har fler än fyra punkter; förhandlingarna tar veckor; och partierna vet inte säkert vad de andra kräver. Har läget ändrats: se Om läget har ändrats längre bak i mappen.

Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.

Samtalet efteråt

1:13
till 1:15

Steg 4 · Del 5 · helklass

Våra slutsatser

Fråga klassen

- Vad tar vi med oss om hur Sverige får en regering?

Du gör

- Låt klassen föreslå. Skriv två slutsatser på tavlan.
- Eleverna skriver av dem på Mitt blad.

Eleverna gör

- Formulera tillsammans två slutsatser om hur Sverige får en regering. Läraren skriver dem på tavlan.

Stöd
Jämför klassens slutsatser med de fyra lärdomarna. Saknas regeln (färre än 175 nej), lägg till den själv innan exit ticket.

1:15
till 1:20

Steg 5 · enskilt · Exit ticket

Exit ticket

Säg

Tre frågor innan du går.

Du gör

- Dela ut exit ticket, en per elev.
- Samla in exit ticket och partimapparna. Eleverna tar med Mitt blad hem: läxan står på sista sidan.

Eleverna gör

- Svarar på de tre frågorna.

Exit ticket
1. Ett förslag får 120 ja och 50 nej. Resten avstår. Blir statsministern godkänd? Förklara.
2. Vilket parti avgjorde i er regeringsbildning, och varför kunde det avgöra?
3. Var det rätt av ett parti att bryta ett vallöfte för att få inflytande? Ge ett skäl.

Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.

Koppling till kursplanen

Sammanfattat med egna ord ur kursplanen och ämnesplanen, inte ordagrant.

Lgr22
Samhällskunskap åk 7–9, beslutsfattande och politiska idéer: hur Sverige styrs, riksdagens och regeringens uppgifter, val och partier, och hur makt fördelas och utövas. Eleven resonerar om demokratins möjligheter och utmaningar.

Gy25
Samhällskunskap nivå 1a1, 1a2 och 1b: det svenska politiska systemet, parlamentarism och hur regeringar bildas, och demokratins förutsättningar. Eleven analyserar och argumenterar med samhällsvetenskapliga begrepp.

Bedömningsstöd: Exit ticket

	Enkelt	Utvecklat	Välutvecklat
1 **Ett förslag får 120 ja och 50 nej. Resten avstår. Blir statsministern godkänd? Förklara.** Svaret ja med skälet att fler röstade ja än nej är rätt svar men fel skäl. Det visar att regeln inte har gått fram.	Ja, för att bara 50 röstade nej.	Ja. Ett förslag faller bara om 175 eller fler röstar nej. 50 är färre än 175, och de som avstår räknas inte som nej.	Ja. Förslaget faller bara om 175 eller fler röstar nej, och de som avstår räknas inte. Därför kan en statsminister bli godkänd fast bara 120 av 349 röstade ja. Partierna som avstod släppte fram regeringen utan att stödja den, som när 77 ledamöter avstod i januari 2019.
2 **Vilket parti avgjorde i er regeringsbildning, och varför kunde det avgöra?** Bedöm om eleven förklarar med mandaten och regeln, inte vilket parti hen väljer. Svaren nedan är exempel: vilket parti som avgjorde beror på klassens spel.	Eken, för att de behövdes för att det skulle gå igenom.	Eken. Fyren och Ankaret hade 142 nej tillsammans. Om Eken också hade röstat nej hade det blivit 175, och då hade förslaget fallit.	Eken. Fyren och Ankaret hade 142 nej, och Ekens 33 hade gjort det till 175. Därför kunde ett litet parti avgöra och kräva sitt löfte, vårdcentralerna på landsbygden. Ett parti blir vågmästare när dess mandat räcker för att fälla förslaget, inte för att det är stort.
3 **Var det rätt av ett parti att bryta ett vallöfte för att få inflytande? Ge ett skäl.** Det finns inget rätt svar. Bedöm resonemanget, aldrig åsikten.	Ett ställningstagande och ett skäl: Ja, för annars får partiet inget inflytande alls.	Ett ställningstagande, ett skäl och en följd: Ja, för annars får partiet inget av det väljarna vill ha. Men väljarna kan sluta lita på partiet till nästa val.	Väger skälen mot varandra och knyter till spelet eller verkligheten: Det beror på vad partiet får. Bröt vi linjen för att få vårt viktigaste löfte var det värt det, men bara om vi förklarar varför för väljarna. Annars blir nästa löfte värt mindre.

Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.

Talmannens räkneblad

Skriv mandaten för varje parti som röstar nej. Lägg ihop. 175 eller fler: förslaget faller.

Talmannens räkneblad **Försök 1**

Statsministern kommer från _____

Parti	Mandat	Ja	Nej	Avstår
Bron	101			
Fyren	86			
Ankaret	56			
Facklan	40			
Eken	33			
Humlan	33			

Antal nej

Talmannens räkneblad **Försök 2**

Statsministern kommer från _____

Parti	Mandat	Ja	Nej	Avstår
Bron	101			
Fyren	86			
Ankaret	56			
Facklan	40			
Eken	33			
Humlan	33			

Antal nej

Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.

Talmannens räkneblad

Skriv mandaten för varje parti som röstar nej. Lägg ihop. 175 eller fler: förslaget faller.

Talmannens räkneblad **Försök 3**

Statsministern kommer från _____

Parti	Mandat	Ja	Nej	Avstår
Bron	101			
Fyren	86			
Ankaret	56			
Facklan	40			
Eken	33			
Humlan	33			

Antal nej

Talmannens räkneblad **Försök 4**

Statsministern kommer från _____

Parti	Mandat	Ja	Nej	Avstår
Bron	101			
Fyren	86			
Ankaret	56			
Facklan	40			
Eken	33			
Humlan	33			

Antal nej

Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.

Om det händer

En grupp tystnar.
Gå till strategen och fråga: Hur många mandat behöver ni? Vem har ni pratat med? Påminn förhandlaren om tipset.

En elev tar över gruppen.
Påminn om rollerna: bara partiledaren röstar, bara förhandlarna går, presschefen skriver.

Inget förslag kommer in.
Läs repliken för inget förslag och lägg fram det största partiets ledare med en regering av bara det partiet. Det faller, och då förstår klassen varför ett avtal behövs.

Två förslag har lika många mandat bakom sig.
Lägg fram det som kom in först.

Ett parti har skrivit under två förslag.
Räkna bara underskriften på det förslag som kom in först.

Ett förslag följer inte reglerna, till exempel fem punkter eller två löften som inte går ihop.
Lägg inte fram det. Säg varför, och lägg fram det förslag som har näst flest mandat bakom sig.

Ett förslag går igenom före försök 4.
Spelet är slut. Är det minst 10 minuter kvar till samtalet efteråt, gör övningen Hade det kunnat gå på ett annat sätt? Gå sedan till samtalet efteråt, som får den tid som blir över.

Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.

Om det händer

Spelet ligger efter tiden.
Har försök 3 inte börjat kl. 0:41, blir förhandlingen i försök 4 två minuter. Samtalet efteråt börjar senast kl. 0:55. Behöver samtalet kortas, ställ bara den första frågan i Dagens partier.

Någon säger att ett parti i spelet är ett riktigt parti.
Säg: Partierna är påhittade. Vi pratar om de riktiga partierna i slutet, alla på samma sätt.

Eleverna vill byta parti.
Säg nej under spelet. Att företräda något man inte själv tycker är en del av uppgiften. Det tas upp i avslöjandet.

Ett parti röstar mot sitt eget kort, till exempel ja fast kravet saknas.
Låt det ske. Partiet förlorar stjärnor, och det blir ett bra samtal i avslöjandet.

Det är kaos när alla pratar.
Slå i bordet med klubban. Bara förhandlarna får gå. Säg hur många minuter som är kvar.

En elev förstår inte ett ord.
Peka på baksidan av rollkortet. Där står de nio orden med en förklaring och ett exempel ur spelet. Andra ord förklaras under texten där de står.

Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.

De tre vägarna

Fyren eller Ankaret leder

Ankaret får sitt viktigaste löfte. Eken kan sitta i regeringen med Fyren eller släppa fram den. Leder Ankaret måste Humlan släppa fram regeringen.

Exempel: Statsministern kommer från Fyren. De här partierna sitter i regeringen: Fyren, Eken. Avtalet: Sänkt skatt på alla inkomster; Dubbla straff för brott i kriminella gäng; Vårdcentraler och skolor kvar på landsbygden; Sänkt skatt på bensin och diesel.

Avgör: Ankaret, Eken. **Kostar:** Bron, Facklan och Humlan får inget. Facklans hemliga mål går inte att nå.

Eken eller Humlan leder

Både Bron och Fyren avstår, eftersom båda får sitt viktigaste löfte i avtalet.

Exempel: Statsministern kommer från Eken. De här partierna sitter i regeringen: Eken, Humlan. Avtalet: Vårdcentraler och skolor kvar på landsbygden; Billigt tåg och buss för unga; Fler lärare och mindre klasser; Sänkt skatt på alla inkomster.

Avgör: Bron, Fyren, Eken, Humlan. **Kostar:** Ingen av de två stora får statsministern. Ett litet parti leder landet.

Bron leder

Det går bara med exakt ett avtal: lärarna, landsbygden, skatten på höga inkomster och billigt tåg och buss.

Exempel: Statsministern kommer från Bron. De här partierna sitter i regeringen: Bron, Eken, Humlan. Avtalet: Fler lärare och mindre klasser; Vårdcentraler och skolor kvar på landsbygden; Höjd skatt på höga inkomster; Billigt tåg och buss för unga.

Avgör: Bron, Eken, Facklan, Humlan. **Kostar:** Avtalet är fullt. Ingen får sitt andra löfte, och Facklan får inte sitta i regeringen.

Alla partiers hemliga kort

Parti	Röd linje mot	Krav	Aldrig	Hemligt mål
Bron	Ankaret, Fyren	Fler lärare och mindre klasser	Dubbla straff för brott i kriminella gäng	Ert parti får statsministern.
Fyren	Facklan, Bron	Sänkt skatt på alla inkomster	Förbud mot vinst i skolan	Ert parti får statsministern.
Ankaret	Facklan, Humlan	Dubbla straff för brott i kriminella gäng	Höjd skatt på flyg och bensin	Regeringen blir beroende av er: om ni hade röstat nej hade förslaget fallit.
Facklan	Fyren, Ankaret	Höjd skatt på höga inkomster	Dubbla straff för brott i kriminella gäng	Fyren får inget av sina löften i avtalet.
Eken	Ankaret, Facklan	Vårdcentraler och skolor kvar på landsbygden	Höjd skatt på flyg och bensin	En statsminister godkänns senast i andra omröstningen.
Humlan	ingen	Billigt tåg och buss för unga	Sänkt skatt på bensin och diesel	Ankaret får inget av sina löften i avtalet.

Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.

Så här lät det hösten 2026

Stödsvar till läraren

Frågorna här hör till varianten med två lektioner. I lektionen på 80 minuter används frågorna i Dagens partier.

1. **Jämför.** Vilken av spelets tre vägar liknar ett mittenalternativ mest?
2. **Räkna.** Förslaget den 15 oktober fick 248 nej. Hur många av dem hade behövt avstå för att förslaget skulle gå igenom?
3. **Fundera.** Kristersson skrev att partiernas besked före valet kunde göra det svårt. Hur märktes det i er regeringsbildning?

1. Mitten: ett parti i mitten leder, och partier på båda sidor avstår mot var sin punkt i avtalet. Det är spelets väg 2.
2. Minst 74. Med 174 nej eller färre hade förslaget gått igenom (248 – 174 = 74). Poängen: det hade räckt att några partier avstod, inget av dem hade behövt rösta ja.
3. Elevernas egna exempel: röda linjer som stängde vägar, partier som fick välja mellan ett löfte och inflytande. Knyt till lärdom 4.

Om läget har ändrats

Lektionen ska fungera oavsett vad som har hänt sedan 25 oktober. Ögonblicksbilden ändras inte. Läraren väljer det läge som gäller och läser upp tillägget. Läxan *Följ verkligheten* pekar alltid på riksdagen.se.

Läge	Säg	Fråga klassen
Ingen statsminister är godkänd ännu	*Talmannen fortsätter. Sedan bilden togs kan fler förslag ha prövats.*	Hur många försök har talmannen kvar? Vad händer om alla fyra faller?
En statsminister är godkänd	*Så här slutade det:* statsministern, vilka partier som sitter i regeringen, och hur omröstningen gick (ja, nej, avstår). Läraren hämtar siffrorna på riksdagen.se, i riksdagens notis om statsministeromröstningen under Aktuellt.	Vilken av spelets tre vägar liknar lösningen? Vilka partier avstod, och vad fick de?
Det blir extra val	*Fyra förslag föll. Då ska det bli extra val inom tre månader. Det har inte hänt i Sverige sedan 1958.*	Varför tror ni att det gick så? Vad borde partierna ha gjort annorlunda, och vad hade det kostat dem?
En ny regeringsbildning, efter ett senare val	Ögonblicksbilden visar hur det gick till 2026. Läxan pekar på den aktuella regeringsbildningen.	Samma tre frågor om den nya regeringsbildningen.

I alla lägen leder samtalet till lektionens slutsats: en regering behöver inte en majoritet som röstar ja, bara att färre än 175 röstar nej, och vägen dit går genom kompromisser som kostar något.

Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.

Källor och bildlicenser

Fakta

1. Regeringsformen 6 kap. 1 till 7 §§ (SFS 1974:152): hur en statsminister föreslås, godkänns och när det blir extra val. riksdagen.se: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/kungorelse-1974152-om-beslutad-ny-regeringsform_sfs-1974-152/
2. Statsministeromröstningen 18 januari 2019: 115 ja, 153 nej, 77 avstod. SVT: https://www.svt.se/nyheter/inrikes/stefan-lofven-vald-till-ny-statsminister
3. Att 4 ledamöter var frånvarande 18 januari 2019. dpa via t-online: https://www.t-online.de/nachrichten/ausland/id_85106136/stefan-loefven-zum-schwedischen-ministerpraesidenten-gewaehlt.html
4. Valresultatet 2026, fastställt 19 september 2026: mandaten för de åtta partierna. Valmyndigheten: https://www.val.se/servicelankar/servicelankar/pressrum/nyheter--pressmeddelanden/pressmeddelande-nya/2026-09-19-valresultat-faststallt-i-2026-ars-riksdagsval
5. Statsministerns begäran att få lämna sin post, 17 september 2026. SVT: https://www.svt.se/nyheter/inrikes/uppgifter-ulf-kristersson-vantas-avga-som-statsminister
6. Talmannen väljs, 28 september 2026. riksdagen.se: https://www.riksdagen.se/sv/aktuellt/aktuelltnotiser/2026/sep/28/andreas-norlen-vald-till-riksdagens-talman_cms93e06ec7-b6ba-4e4b-82e9-7978bbd8500csv/
7. Omröstningen om talmannens första förslag, 15 oktober 2026: 99 ja, 248 nej. riksdagen.se: https://www.riksdagen.se/sv/aktuellt/aktuelltnotiser/2026/okt/15/nej-till-magdalena-andersson-s-som-statsminister_cmsd2ab1134-a03c-4be2-b345-af0aacff33d3sv/
8. Sonderingsuppdraget om ett mittenalternativ, 19 oktober 2026. riksdagen.se: https://www.riksdagen.se/sv/aktuellt/aktuelltnotiser/2026/okt/19/talmannen-ger-sonderingsuppdrag-till-elisabeth_cms20f3231b-7bf8-47ca-a1c7-2a0e5045b80dsv/
9. Att Sverige inte har haft något extra val sedan 1958. Sveriges Radio: https://www.sverigesradio.se/artikel/6036354

Partierna, mandaten, löftena och de röda linjerna i spelet är påhittade. Regeringsformen och kursplanen är sammanfattade med egna ord.

Bilder

Riksdagens plenisal, på omslaget och i presentationen	Foto: BugWarp, Wikimedia Commons. Beskuren av Didaktikstudion.	CC BY 3.0	https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Assembly_hall_of_the_Riksdag_Tour_1_Wikimania_2019_01.jpg
Figurerna: partiledarna och arbetsformerna	Open Peeps av Pablo Stanley, omfärgade av Didaktikstudion.	CC0 1.0	https://www.openpeeps.com/
Partisymbolerna, kammaren och omröstningarna	Didaktikstudion, ritade ur spelets siffror och Valmyndighetens mandat.	CC BY-NC-SA 4.0	

Materialet: Didaktikstudion, CC BY-NC-SA 4.0. Bilderna har sina egna licenser.

Två lektioner på 60 minuter

För skolor med 60 minuters lektioner. Ger mer tid till verkligheten och en skrivuppgift som kan bedömas.

Lektion 1 · 60 min

Tid		Steg	Arbetsform
0:00–0:07		**Valnatten**	helklass
0:07–0:17		**Ert parti**	grupp
0:17–0:53		**Fyra försök**	grupp, helklass
0:53–1:00		**Samtalet efteråt**	helklass, grupp
4 min	Avslöjandet		
3 min	Kliv ur rollen		

Lektionen slutar alltid med att eleverna kliver ur rollen, så att ingen går därifrån som sitt parti. Ligger spelet efter, flytta Avslöjandet till början av lektion 2, men kliv alltid ur rollen. Samla in partimapparna och Mitt blad.

Lektion 2 · 60 min

Tid		Steg	Arbetsform
0:00–0:05		**Vad hände förra lektionen?**	par, helklass
0:05–0:35		**Samtalet efteråt**	helklass, grupp
10 min	Varför blev det så?		
15 min	Dagens partier		
5 min	Våra slutsatser		
0:35–0:55		**Var kompromissen värd det?**	enskilt
0:55–1:00		**Exit ticket**	enskilt

Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.

Två lektioner på 60 minuter · Lektion 2

0:00
till 0:05

par, helklass

Vad hände förra lektionen?

Säg

Förra lektionen spelade ni regeringsbildningen. Nu tar vi reda på vad det betyder.

Du gör

- Dela ut Mitt blad igen. Eleverna sätter sig två och två.
- Låt några par berätta för klassen vad som hände i kammaren.

Eleverna gör

- Titta på kammarens protokoll på Mitt blad. Berätta för den som sitter bredvid vad som hände i varje försök. Par, 3 minuter. Sedan helklass.

Dagens partier

Bara i varianten med två lektioner, där delen tar 15 minuter.

Läs riksdagens notis om omröstningen den 15 oktober 2026 i par. Svara på frågan och jämför med ert eget protokoll.

https://www.riksdagen.se/sv/aktuellt/aktuelltnotiser/2026/okt/15/nej-till-magdalena-andersson-s-som-statsminister_cmsd2ab1134-a03c-4be2-b345-af0aacff33d3sv/

- Hur röstade varje parti? Vilka partier hade behövt avstå för att förslaget skulle gå igenom, och vad tror ni att de hade velat få för det?

Notisen visar rösterna parti för parti: S 99 ja, alla andra partier nej (två frånvarande). Med 248 nej hade minst 74 mandat behövt avstå. Eleverna kan pröva olika kombinationer av partier, till exempel två mindre partier eller ett större. Håll samtalet på räkningen och på vad ett parti kan begära, inte på vilket parti som borde ha gjort vad.

Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.

Två lektioner på 60 minuter · Lektion 2

0:35
till 0:55

enskilt

Var kompromissen värd det?

Säg

Ditt parti förklarar för väljarna.

Du gör

- Visa byggstenarna på tavlan. Eleverna skriver enskilt.
- Samla in texterna. De kan bedömas.

Eleverna gör

- Skriv ett kort debattinlägg från ditt parti. Enskilt, 20 minuter, på Mitt blad. Använd byggstenarna.

Din uppgift

Vi gick med på ...
Vi fick ...
Det var värt det, eftersom ...
Det som kostade mest var ...

Bedömningsstöd: Var kompromissen värd det?

	Enkelt	Utvecklat	Välutvecklat
Var kompromissen värd det? Bedöm hur eleven använder det som hände i spelet och väger för och emot. Partiets ståndpunkt är inte elevens egen.	Säger vad partiet gick med på och vad det fick, och om det var värt det.	Förklarar med exempel ur spelet varför det var värt det eller inte, och nämner vad det kostade.	Väger det partiet fick mot det det kostade, bemöter ett motargument och knyter till hur regeringar bildas, till exempel regeln om färre än 175 nej eller rollen som stödparti eller vågmästare.

Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.

Händelsekorten

Medlemmarna har talat

Era medlemmar har haft ett möte. De godtar att ni sitter i regering med det andra stora partiet, Bron eller Fyren, om Brons två löften och Fyrens två löften kommer med i avtalet. Men era väljare kommer att se det som ett brutet löfte.

Ord att kunna

väljare de som röstar i ett val.

Händelsekorten

Medlemmarna har talat

Era medlemmar har haft ett möte. De godtar att ni sitter i regering med det andra stora partiet, Bron eller Fyren, om Brons två löften och Fyrens två löften kommer med i avtalet. Men era väljare kommer att se det som ett brutet löfte.

Ord att kunna

väljare de som röstar i ett val.

 Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.

Händelsekorten **Ankaret**

Nytt besked

Partistyrelsen har bestämt: ni kan släppa fram en regering om avtalet innehåller fler poliser i hela landet, även utan dubbla straff.

Ord att kunna

partistyrelse de som leder ett parti mellan partiets stora möten.

Händelsekorten **alla**

Finansministern varnar

Finansdepartementet har räknat: pengarna räcker bara till tre löften. Från och med nu har ett avtal plats för tre punkter.

Ord att kunna

finansdepartement den del av regeringen som har hand om statens pengar.

 Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.

Händelsekorten **alla**

Opinionsmätningen

En ny opinionsmätning visar att många väljare är besvikna på det parti som bröt sitt löfte. Partiets presschef förklarar för klassen varför, innan nästa runda börjar.

Ord att kunna

väljare	de som röstar i ett val.
opinionsmätning	en undersökning där många väljare får svara på vilket parti de tycker bäst om.

Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.